

تاریخچه مدارک پزشکی در جهان و ایران

آثار و سوابق بدست آمده نشان می‌دهد که تاریخچه مدارک پزشکی به موازات علم پزشکی پیش می‌آمده است چون علم طبابت همیشه احتیاج به وجود رکورد (مدارک) جهت ثبت نام داشته و استفاده از مدارک پزشکی در رسیدن به کشفیات تازه علم پزشکی بسیار موثر بوده است. بقایائی از مدارک پزشکی بر دیواره غارهای عصر حجر که برخی در اسپانیا می‌باشد به جا مانده که آنها به ۲۵۰۰۰ سال قبل از میلاد می‌رسد البته شکل مدارک پزشکی در آن زمان با چگونگی آن در این زمان کاملاً متفاوت بوده است ولی جنبه مشترک آنها که ضبط اطلاعات طبی برای زمانهای بعد می‌باشد در هر دو یکی است.

به مرور زمان مدارک پزشکی کاملتر گردیده و در مصر و یونان و روم پزشک یادداشت‌های طبی مهمی نوشتند اما چه مدارک پزشکی بر روی دیواره معابد یونان و یا بر روی صفحات گل‌رست در بابل و نینوا و چه در مصر بر روی کاغذ پاپیروس نوشته می‌شد همه همان منظوری را تامین می‌کردند که امروزه مدارک پزشکی تامین می‌نماید. در اینجا تاریخچه مدارک پزشکی را که به دوره‌های مختلف تقسیم شده است مطالعه می‌نمائیم.

دوره مصر

اولین پزشک مصری که مبادرت به نگارش مدارک پزشکی نمود ایمهوتپ (Imhotep) می‌باشد که در عصر اهرام ثلاثه یعنی ۲۵۰۰ تا ۳۵۰۰ سال قبل از میلاد زیسته است. از عصر مصریان مدارک زیادی بر روی پاپیروس (طومار کاغذی) به دست آمده است که در آنها شرح بیماریها - طرز تشخیص - دستورات جراحی و معالجه و توصیه‌های مختلف پزشکی شده است. یکی از این پاپیروسها به طول ۲۳ متر و عرض ۳۰ سانتی‌متر بین پاهای یک جسد مومیایی به دست آمده که در آن مدارک جالبی ثبت شده است.

دوره یونان

در این دوره فعالیت اطباء قدیم یونان به چشم می‌خورد که در معابد به معالجه و مداوای بیماران می‌پرداختند از ۱۲۰۰ سال قبل از میلاد بقایایی بدست آمده که بر روی ستونهای معابد نام بیمار - خلاصه بیماری و اینکه مداوا شده و شفا یافته یا نه نوشته شده است. هیپوکرات (بقراط) که در ۴۶۰ سال قبل از میلاد به دنیا آمده از اطباء معروف این دوره بوده و پدر طب شناخته می‌شود. این پزشک بوجود آورنده سوگندنامه پزشکی است که به سوگند هیپوکرات (بقراط) موسوم است و این سوگندی است که فارغ‌التحصیلان رشته‌های پزشکی آن را یاد می‌کنند در نوشته‌های هیپوکرات گاهی اوقات شرح کامل بیماری را می‌توان دید که با روشن‌بینی خاصی سیر بیماری را توجیه کرده است بقراط در نوشته‌هایش محرمانه بودن مدارک پزشکی را دارای اهمیت زیاد و حفظ آنها را توصیه نموده است. او همچنین اولین طبیبی است که جادوگری و خرافات را کنار گذاشته و براساس اصول علمی طبابت نموده است.

دوره یونان و روم

در این دوره پزشکی به نام گالن در روم ظاهر شد و او با معالجه امپراتور روم مشهور گردید زادگاهش همان زادگاه هیپوکرات بود برای اولین بار او نشان داد که شریانها حاوی خون هستند و وظایف آنها را شناخت قبل از آن عقیده بر این بود که در داخل شریانها هوا است. این پزشک شرح حال مریض را می‌نوشت و برای تحقیقات خود و آینده نگاه می‌داشت

و تدریس خود را براساس مطالعه و طرح پرونده و شرح بیماران خود قرار می‌داد. کلمه Hospital به معنی بیمارستانی که از Hospital (میزبان - مهمان) مشتق شده در این دوره معرفی شده است.

دوره بعد دوره بایزانتین روم شرقی می‌باشد که در این دوره کار جالبی که در زمینه طب و مدارک پزشکی انجام شده باشد به چشم نمی‌خورد.

دوره بهبود

پس از دوره تاریک فوق اسلام ظاهر شد و دانشمندان به ترجمه کتاب و آثار بقراط و گالن به زبان عربی پرداختند. در ۹۲۵-۸۶۵ میلادی محمد ذکریای رازی در بیمارستانی در ایران و پس از آن در بغداد به طبابت پرداخت. او بزرگترین طبیب مسلمان و بزرگترین کلینیسین قرون وسطی بوده است. کتابهای زیادی نوشته که تقریباً نیمی از آنها درباره مطالب طبی بوده است. نوشته‌های او درباره آبله و سرخک اولین مطالعه صحیح بیماریهای عفونی است و اولین باری است که بین این دو بیماری فرق گذاشته شد و کاشف الککل و اولین کسی است که از روده تابداده گوسفند برای بخیه استفاده کرده است.

ابوعلی سینا (۹۸۰ - ۱۰۳۷) میلادی

این پزشک نوشته‌هایش را برپایه آثار بقراط و تجارب طبی خود قرار داد. در این کار تمام اوراق و یادداشت‌های کلینیکی را همانطور که امروزه انجام می‌شود جمع کرد. از زمان دوره‌های بایزانتین یهود و اسلام مدارک پزشکی زیادی بجا مانده است.

دوران بعد از قرون وسطی

اولین بیمارستانی که از این زمان هنوز وجود دارد بیمارستان سن بارتولومئو می‌باشد که در لندن در سال ۱۱۳۷ میلادی تاسیس گردید. در این بیمارستان مدارک همه بیماران نگهداری می‌شد و بعضی از آنها تا به امروز باقی است.

دوره رنسانس

با وقوع رنسانس و آغاز تحول فرهنگی و اجتماعی در اروپا پیشرفت علم طب بسیار به چشم می‌خورد مدارک زیادی باقیست که می‌تواند در زمره مدارک پزشکی جالبی باشد. علم تشریح بدن انسان در این دوره بوسیله طبیب معروف بلژیکی به نام آندره وسالیوس پایه‌گذاری گردید. نتایج این تشریحات ثبت می‌گردید و برای استفاده نسل‌های بعدی نگهداری می‌شده قبل از این دوره تشریح بوسیله کلیسا غیرقانونی و خلاف دین شناخته می‌شد ولی در این دوره بصورت قانونی درآمد. از اطبا مشهور دیگر این دوره دکتر نیکلاس تولپ را می‌توان نام برد.

قرن ۱۷

در این دوره اهمیت مدارک پزشکی به مراتب بیشتر شد در بیمارستان سن بارتولومئو لندن بوسیله دکتر ویلیام هاروی به پزشکان دستور اکید داده شد که مشاهدات خود را بنویسند و یا سایر اوراق مربوط به بیمار نگهداری شود. در این دوره در سال ۱۶۶۱ برای اولین بار آمار حیاتی بوسیله کاپیتان جان گرانت مورد مطالعه قرار گرفت و نتیجه مطالعات خود را که برخی از آنها امروزه نیز واقعیت دارد منتشر نمود.

قرن ۱۸

در این قرن اولین بیمارستان متشکل در آمریکا بوسیله بنیامین فرانکلین تأسیس گردید که اکنون به نام بیمارستان پنسیلوانیا می‌باشد. در سال ۱۸۰۳ دستور داده شد مدارک پزشکی دقیق‌تری در بیمارستان تهیه و نگهداری شود اندکس بیماران تا سال ۱۹۰۶ در دفتر نگاهداری می‌شد تا اینکه در این سال تبدیل به کارت گردید. در این دوره اولین کوششها برای اندکس کردن بیماریها به عمل آمد (۱۸۶۴) ولی در سال ۱۹۱۴ بود که نامگذاری بیماریها تهیه گردید.

قرن ۱۹

در سال ۱۸۲۱ بیمارستان معروف ماساچوست در بوستون که یک بیمارستان عمومی بود تأسیس گردید در این جا قرار شد پرونده کامل مدارک کلینیکی نگاهداری شود. در همین قرن در ۱۸۵۹ انجمن مدیکال رکورد آمریکا به ریاست خانم گریس وایتینگ مایرز تأسیس گردید. پرونده‌هایی که برای نگاهداری مدارک پزشکی بکار برده می‌شد دارای وزن زیاد و بعضی دارای ۲/۵ کیلوگرم وزن بودند.

قرن ۲۰

در اوایل این قرن مدارک پزشکی توجه بسیار زیاد بیمارستان و پزشکان را به خود جلب نمود در ۱۹۰۲ انجمن بیمارستان آمریکا این موضوع را مورد بررسی قرار داد و در سال ۱۹۰۵ خود پزشکان انجمن پزشکی آمریکا A.M.A نیز آن را برای بیمارستان لازم دانست و آن را برای نفع بیمار، پزشک و بیمارستان بسیار ضروری تشخیص داد و مسئولیت پزشک را نیز در این زمینه خاطرنشان نمود.

پیشرفت مدیکال رکورد به وسیله استاندارد نمودن بیمارستانها در این قرن قابل توجه است به این ترتیب قرار شد کلیه بیمارستانها مدارک صحیح و کامل تمام بیماران را به طور نوشته و بایگانی شده در بیمارستان داشته باشند.

با تربیت افراد فنی پیشرفت و اهمیت این موضوع بیش از پیش گردید هم‌اکنون در سراسر آمریکا کمتر از سی کالج و دانشگاه وجود دارد که برای مدیکال رکورد از طرف انجمن مدیکال رکورد واجد شرایط شناخته شده‌اند. و بالاخره این مطالعه در کیفیت و کمیت مدارک پزشکی مسئولین امر را بر آن داشت که رشته تخصصی برای مسئولین و متصدیان مدارک پزشکی در نظر گیرند.

اولین بار خانم گریس مایر را انتخاب نمودند که به اتفاق گروهی از صاحب‌نظران شالوده و اساس این برنامه را تهیه نمایند گروهی که این کمیته را تشکیل دادند خانمها گریس مایر، فلورانس بابکوک از بیمارستانهای دانشگاهی، خانم آربور از میشیگان خانم فرانسیس بنسون از بیمارستانهای پنسیلوانیا بودند این کمیته انجمن مسئولین مدارک پزشکی آمریکای شمالی را برای خود انتخاب نمود و تمام کسانی که در این رشته‌ها فعالیتی داشتند می‌توانستند عضو این انجمن شوند.

در آوریل ۱۹۲۹-۳۵ نفر از افرادی که عهده‌دار مدارک پزشکی در بیمارستانها بودند دور هم جمع شدند و کنگره تشکیل دادند در این کنگره ۵۸ نفر از ۲۵ ایالت آمریکا شرکت داشته و انجمنی را تشکیل دادند که همه این افراد عضو آن شدند و تا سال ۱۹۶۳ تعداد اعضا این انجمن به ۵۲۰۰ نفر از ۵۰ ایالت مختلف آمریکا، کانادا، پرتوریکو و هفده کشور خارجی دیگر می‌رسید.

در ژانویه ۱۹۳۰ اولین بولتن انجمن به نام Association of medical Record Librarians انجمن مسئولان مدارک پزشکی و در سال ۱۹۶۲ به نام Medical Record news اخبار مدارک پزشکی با اخبار انجمن مسئولین

مدارک پزشکی منتشر شد در حال حاضر بیش از ۲۴ مدرسه شناخته شده دانشگاهی برای مدارک پزشکی در ایالات متحده آمریکا تاسیس و مشغول تدریس می‌باشد چهار انجمن مسئولین مدارک در دنیا شناخته شده است، آمریکا - کانادا - استرالیا - انگلستان که متصدیان مدارک پزشکی بیش از بیست و شش کشور عضو این انجمن می‌باشند و سال به سال رو به تزاید است. انجمن متصدیان مدارک پزشکی آمریکا در سال ۱۹۲۸ تاسیس گردید و اولین انجمن ملی در آن زمان بود متصدیان مدارک پزشکی کانادا هم حق عضویت می‌پرداختند و عضو انجمن بودند ولی در سال ۱۹۴۲ انجمن متصدیان مدارک پزشکی کانادا خود به طور مستقل تشکیل گردید. در انگلستان متصدیان مدارک پزشکی هم زمان با شروع جنگ جهانی شروع به فعالیت نمودند ولی تاسیس انجمن آنان به بعد از جنگ موکول گردید (۱۹۴۸).

انجمن متصدیان مدارک پزشکی استرالیا در سال ۱۹۴۹ بوسیله انجمن بیمارستانهای استرالیا به رسمیت شناخته شد و در سال ۱۹۵۲ فدراسیون مسئولین مدارک پزشکی رسمیت پیدا نمود. سازمان فدراسیون مدارک پزشکی استرالیا از لحاظ تشکیلات شبیه کانادا و آمریکا می‌باشد.

اولین کنگره بین‌المللی مسئولین مدارک پزشکی در سال ۱۹۵۲ با شرکت ۹ کشور عضو تشکیل شد، دومین کنگره در سال ۱۹۵۶ در واشنگتن تشکیل گردید که ۱۲ کشور عضو در آن شرکت نمودند. سومین کنگره در ادنبرد (اسکاتلند) در سال ۱۹۶۰ با شرکت ۱۷ کشور عضو و چهارمین کنگره در سال ۱۹۶۳ در شیکاگو تشکیل گردید. دهمین کنگره در سال ۱۹۸۸ در دالاس آمریکا یازدهمین کنگره در سال ۱۹۹۲ در ونکوور کانادا و دوازدهمین کنگره در سال ۱۹۹۶ در مونیخ آلمان برگزار گردید.

تاریخچه مدارک پزشکی در ایران

رازی از اولین اطباء است (بقراط قبل از رازی چند حکایت و گزارش طبی درباره بیمار دارد) که در هزار سال قبل به مانند روش بیمارستانهای امروزی گزارش حال بیماران و تاریخچه‌های آنها را چنانکه در صفحات قبل مذکور افتاد، با ترتیب صحیح و شکل منظم (البته به تناسب زمان و توجه به سابقه خانوادگی و مرض و سایر علل و اسباب مربوط به کسالت بیمار) همانطور که امروز در بیمارستانهای جهان برای درمان و تداوی بیماران در موقع ورود بیمار قبل از هر چیز در نظر می‌گیرند و پس از آن به معالجه می‌پردازند، مجری داشته و این نکته اساسی را در جهان پزشکی از خود به یادگار گذارده و با طریقی که تقریباً می‌توان گفت با اسلوب فعلی تفاوت زیادی ندارد به طلاب علم نشان داده است. بیمارستانهای آمریکائیا یک صد سال قبل و ابن‌سینا (دولتی سابق) و وزیر و رازی از اولین بیمارستانهایی بودند که به ضبط مدارک پزشکی می‌پرداختند.

انجمن علمی مدارک پزشکی ایران

در طلیعه سپیده دم نخستین روز یوم... دهه مبارکه فجر سال ۱۳۷۲ جلسه انتخابات اولین هیئت مدیره انجمن علمی مدارک پزشکی ایران در تالار استاد قریب دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران برگزار گردیده و پروانه فعالیت این انجمن در تاریخ ۱۳۷۳/۴/۱۰ صادر شد.

آموزش مدارک پزشکی در ایران

با تأسیس دوره فوق لیسانس اداره امور بیمارستانها در دانشکده بهداشت که با همکاری دانشگاه و وزارت بهداشتی اداره می‌گردید مدارک پزشکی وارد مرحله نوینی شد. اصول مدارک پزشکی رسماً در کلاسهای دانشکده بهداشت تدریس می‌گردید و فارغ‌التحصیلان که مسئولین آینده بیمارستانها و موسسات بهداشتی درمانی کشور بودند در دوران تحصیل به اهمیت موضوع پی برده و با توجه به اطلاعات کسب شده به تأسیس بخش مدارک پزشکی در بیمارستانها اقدام می‌نمودند دوره فوق لیسانس اداره امور بیمارستانها به همت جنابان آقایان دکتر محمد صدری و دکتر سعید موتمنی با همکاری مستر شلدن میلر مشاور آمریکایی وزارت بهداشتی بنیان‌گذاری شد و جناب آقای دکتر صدری استاد و مدیر گروه بهداشتی و سرپرست اولین دوره فوق لیسانس اداره امور بیمارستانها اولین استادی هستند که مدارک پزشکی را در دانشکده بهداشت تدریس نمودند. اداره کل خدمات درمانی وزارت بهداشتی از سال ۱۳۴۳ در سازمان بیمارستانهای جدیدالتأسیس برای هر بیمارستان یک نفر بایگان پزشکی منظور نمود و تأسیس بخش مدارک پزشکی و نگهداری پرونده برای بیماران را ضروری تشخیص داد و در سال ۱۳۴۳ یک راهنما جهت تهیه مدارک پزشکی انتشار داد.

همزمان با این تحولات وجود کارمندان آموزش یافته و تعلیم دیده در این رشته ضروری شناخته شد و وزارت بهداشتی جهت تأمین این خلاء و ترمیم سازمان فنی بیمارستانها در سال ۱۳۴۶ برای اولین بار اقدام به تأسیس آموزشگاه نمود که علاوه بر رشته‌های کمک تکنیسین رادیولوژی و داروسازی رشته مدارک پزشکی نیز تدریس می‌گردید. دوره کلاس فقط یکسال بوده و داوطلبان بایستی حداقل دارای دیپلم کامل متوسطه باشند دانشجویان علاوه بر تحصیل دروس نظری در بیمارستانهای آموزشی کارآموزی نموده و عملاً به خصوصیات این فن و گوناگونی فعالیتهای آن آشنایی پیدا می‌نمودند. مرکز آموزش فنی هلال احمر (شیر و خورشید سابق) از سال ۱۳۵۳ دوره‌های ۶ ماهه مدارک پزشکی تشکیل داد و پس از پایان دوره هر فرد آموزش دیده را به عنوان مسئول مدارک پزشکی یکی از بیمارستانهای شهرستانها وابسته به هلال احمر اعزام می‌نمود برخی از دروس این دوره عبارتند از:

مدارک پزشکی - کدگذاری بیماریها - آمار بیمارستانی - اصول بایگانی - بهداشت عمومی - آناتومی اطلاعات و اصطلاحات پزشکی و کارآموزی.

آموزش دانشگاهی رشته مدارک پزشکی

آموزش دانشگاهی این رشته از سال ۱۳۵۱ در انستیتو عالی علوم بیمارستانی در تهران به عنوان تنها موسسه آموزش عالی با پذیرش دانشجو تحت عنوان ((نگهدارنده مدارک پزشکی)) با دادن مدرک فوق دیپلم طی دو سال آموزش آغاز به کار نمود. این انستیتو علاوه بر دوره ۲ ساله مدارک پزشکی همه ساله تعدادی دانشجو جهت دوره تکمیلی مدارک پزشکی که مدت آن دو سال و منتهی به لیسانس در این رشته می‌گردید با شرایط زیر می‌پذیرفت:

- ۱- دارا بودن مدرک فوق دیپلم مدارک پزشکی
- ۲- دارا بودن حداقل دو سال سابقه خدمت موثر پس از اخذ فوق دیپلم در سازمانهای بهداشتی و درمانی دولتی یا وابسته به دولت دانشجویان رتبه اول، دوم و سوم فوق دیپلم مدارک پزشکی از این شرط معاف بودند.
- ۳- پذیرفته شدن در امتحان ورودی دوره تکمیلی مدارک پزشکی، دانشجویان رتبه اول فوق دیپلم مدارک پزشکی از این شرط معاف بودند.
- ۴- بازاء دو سال خدمت موثر در رشته مذکور تعداد ۱۸ واحد کارآموزی از دانشجویان این رشته پذیرفته می‌شد.

دانشجویان رتبه اول، دوم و سوم ۱۸ واحد کارآموزی خود را طبق برنامه تعیین شده پس از ورود به دوره تکمیلی می‌گذراندند.

۵- دانشجویان دوره تکمیلی مدارک پزشکی برای اخذ درجه لیسانس در رشته مدارک پزشکی موظف به گذراندن ۴۳ واحد دروس الزامی و ۹ واحد دروس اختیاری بودند.

همانگونه که اشاره شد انستیتوی مزبور موسسه منحصر به فردی بود که در این رشته نیرو تربیت می‌نمود تا اینکه پس از تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بجای وزارت بهداشت و بوجود آمدن دانشگاه‌های علوم پزشکی در سراسر کشور نیاز به تاسیس این رشته در دانشگاه‌های مزبور به ویژه برای ارتقاء کیفیت پزشکی کاملاً محسوس و از سال ۱۳۶۳ به بعد دانشگاه‌های علوم پزشکی مبادرت به تاسیس مقاطع کاردانی و کارشناسی و حتی ارشد مدارک پزشکی نمودند که بترتیب اولویت تاریخ اخذ مجوز از شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور عبارتند از:

- ۱- دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی سال ۱۳۵۱ (کاردانی) - ۱۳۵۵ (کارشناسی) - ۱۳۷۷ (کارشناسی ارشد)
- ۲- دانشگاه علوم پزشکی شیراز سال ۱۳۶۳ (کاردانی) - ۱۳۶۸ (کارشناسی)
- ۳- دانشگاه علوم پزشکی ایران سال ۱۳۶۵ (کاردانی) - ۱۳۶۸ (کارشناسی) - ۱۳۶۹ (کارشناسی ارشد) - شایان ذکر است که دانشگاه علوم پزشکی ایران مجوز تاسیس مقطع Ph.D. این رشته را تحت عنوان مدیریت اطلاعات بهداشتی و درمانی در سال ۱۳۷۷ اخذ نمود.
- ۴- دانشگاه علوم پزشکی کرمان سال ۱۳۶۶ (کاردانی) - ۱۳۷۸ (کارشناسی)
- ۵- دانشگاه علوم پزشکی تبریز سال ۱۳۶۶ (کاردانی)
- ۶- دانشگاه علوم پزشکی تهران سال ۱۳۶۶ (کاردانی) - ۱۳۷۵ (کارشناسی)
- ۷- دانشگاه علوم پزشکی اصفهان سال ۱۳۶۷ (کاردانی)
- ۸- دانشگاه علوم پزشکی سمنان سال ۱۳۷۰ (کاردانی)
- ۹- دانشگاه علوم پزشکی ساری سال ۱۳۷۰ (کاردانی)
- ۱۰- دانشگاه علوم پزشکی بندرعباس سال ۱۳۷۴ (کاردانی)
- ۱۱- دانشگاه علوم پزشکی اهواز سال ۱۳۷۴ (کاردانی)
- ۱۲- دانشگاه علوم پزشکی ارومیه سال ۱۳۷۵ (کاردانی)
- ۱۳- دانشگاه علوم پزشکی مشهد سال ۱۳۷۵ (کاردانی)
- ۱۴- دانشگاه علوم پزشکی کاشان سال ۱۳۷۵ (کاردانی) - ۱۳۷۹ - کارشناسی)
- ۱۵- دانشگاه علوم پزشکی فاطمیه قم سال ۱۳۷۸ (کاردانی)
- ۱۶- دانشگاه علوم پزشکی ارتش سال ۱۳۷۸ (کاردانی)

انقلاب فرهنگی و مدارک پزشکی

پس از پیروزی انقلاب اسلامی و تشکیل ستاد انقلاب فرهنگی به فرمان حضرت امام خمینی (ره) در ۲۳ خردادماه ۱۳۵۸ رشته مدارک پزشکی به عنوان زیرشاخه‌ای از گروه پزشکی ستاد شروع به فعالیت نمود. هسته اصلی این زیرشاخه را همانگونه که ضوابط و معیارهای ستاد مشخص می‌نمود تعدادی از برادران و خواهران متعهد فارغ‌التحصیلان و دانشجو در این رشته تشکیل دادند که ضمن فعالیت از صاحب‌نظران و مدرسین این رشته و بعضاً از

گروه پزشکی دعوت بعمل آمده و پس از تشکیل جلسات متعدد و بررسی‌های دقیق و عمیق روی تک‌تک واحدهای درسی و سرفصل دروس نهایتاً دوره کاردانی آن مورد تجدیدنظر کامل قرار گرفته و مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد آن نیز پیشنهاد و مورد تصویب نهایی شورای عالی برنامه‌ریزی قرار گرفت و ایران به عنوان سومین کشور در جهان (بعد از آمریکا و استرالیا) مقطع کارشناسی ارشد این رشته را در دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی ایران دایر نموده است.

مدارک پزشکی در حج

گروه مدارک پزشکی در ارائه خدمات به حجاج بیت‌الله‌الحرام در هیئت پزشکی حج از سال ۱۳۶۳ با شناخت عمیق و عنایت خاصی که سرپرستی محترم این هیئت به رشته مزبور داشته‌اند با بکارگیری متخصصین مربوطه بعنوان یکی از رشته‌های مهم در هیئت پزشکی حج شروع به فعالیت نمود و همه ساله با بهره‌گیری از تجارب کسب شده در سالهای قبل تحولی تازه و همه جانبه در این بخش فراهم آورد و این سیر صعودی را تا بدانجا رسانید که تخصصی‌ترین کار در این رشته یعنی کدگذاری بیماریها (طبقه‌بندی بین‌المللی بیماریها) نیز در سال ۱۳۶۶ انجام پذیرفت و بیمارستانهای هیئت پزشکی حج از لحاظ تکمیل و تنظیم مدارک پزشکی در سطح بیمارستانهای آموزشی تهران قرار گرفت. اهمیت مدارک پزشکی در حج را می‌توان بشرح زیر بیان نمود:

الف - از نظر بیمار:

وجود یک پرونده کامل پزشکی و ثبت کلیه بیماریهای شخصی در طول مدت سفر حج فوق‌العاده مفید بوده و علاوه بر اینکه به تشخیص و معالجه و پیگیری بعدی آن در ایران کمک قابل توجهی خواهد نمود از نظر تشرف مجدد زائر در سال بعد به خانه خدا حائز اهمیت است. زیرا تنها مدارک پزشکی است که دلالت به بیمار بودن زائر در ایام انجام مناسک حج دارد و در صورت ناتمام ماندن اعمال واجب نامبرده را مجاز به انجام مجدد زیارت خانه خدا و بجای آوردن مراسم حج می‌نماید.

ب - از لحاظ تحقیق و آموزش و برنامه‌ریزی:

کلیه پرونده‌های بیماران بستری (اعم از بخشها یا اورژانس) در بیمارستانهای هیئت پزشکی حج جمهوری اسلامی ایران پس از اتمام مراسم حج به تهران انتقال یافته و توسط پزشکان متخصص و محقق در رشته‌های مختلف مورد مطالعه و تحقیق قرار گرفته و نتایج این تحقیقات جهت آموزش اعضای هیئت پزشکی حج در سمینارهایی که بهمین منظور برگزار می‌شود بوسیله عکس و اسلاید تهیه شده در عربستان به نمایش گذاشته می‌شود و این امر علاوه بر بالابردن سطح معلومات ویژه کادر پزشکی در حج سال بعد شامل برنامه‌های نوین براساس یافته‌های تازه پزشکی در حج می‌گردد. ج - از نظر قانونی:

چنانچه بیماری در کشور حجاز تصادف نموده و یا احتمالاً فوت نماید و یا شاکی خصوصی داشته باشد، تنها منبع پاسخگوی مراجع قانونی مدارک پزشکی مربوط به بیمار می‌باشد.

د - از نظر آمار پزشکی:

یک مدارک پزشکی کامل و دقیق در حج نتیجه‌اش آمار مفید و کاربردی خواهد بود که در برنامه‌ریزیها فوق‌العاده تاثیر خواهد داشت مثلاً هر شهرستانی که بیماران بستری و یا فوتی بیشتری در سفر حج داشته باشد دال بر کم‌توجهی به امر معاینات زائرین و اعزام افراد بیمار به این سفر می‌باشد (که با توجه به هوای فوق‌العاده گرم و طاقت‌فرسای

کشور حجاز باعث تشدید بیماری و در نتیجه مرگ زائر می‌شود) این امر پس از مراجعت به ایران با توجه به مدارک پزشکی موجود مورد پیگرد اداری قرار می‌گیرد.

همچنین این آمار نمایانگر بیماریهای شایع در کشور حجاز (مثلاً سرماخوردگی در مدینه منوره) و اقدام جهت پیشگیری و بسیج داروئی لازم برای درمان آن در سال بعد خواهد بود و بالاخره پیش‌بینی و تامین کادر درمانی لازم اعم از کادر فنی، پزشکی، پیراپزشکی، تجهیزات و غیره با توجه به آمار کلیه فعالیت‌های اعضاء هیئت پزشکی (برای مثال فعالیت اطاق عمل در مورد تعداد اعمال جراحی) در سال قبل برای برنامه‌ریزیهای سال بعد با در نظر گرفتن تعداد زائرین و یکی از افتخاراتی که انقلاب اسلامی ایران در جهان کسب نموده و آن توسط آماری است که از مدارک پزشکی حج بدست آمده این است که در آمار بیماران ملیت‌های خارجی مراجعه‌کننده به هت پزشکی حج در مراسم حج سال ۱۳۷۰، ۱۵۴۹۶ نفر از ۴۲ کشور وجود داشته است که بترتیب اولویت تعداد بیمار عبارت بودند از مصر، چاد، موریتانی، پاکستان، افغانستان، نیجریه، عربستان، غنا، مالی، بوركینافاسو، برمه، سودان، سوریه، اتیوپی، ترکیه، بنگلادش، آفریقا، دویی، سریلانکا، سومالی، هندوستان، اردن، یمن شمالی، فلسطین، لیبی، کینه، یمن جنوبی، الجزایر، مغرب، اندونزی و... و این خود نشانگر عمق علاقمندی ملل دیگر کشورهای جهان به اسلام و انقلاب اسلامی ایران است که با طیب خاطر از خدمات طبی هیئت پزشکی حج جمهوری اسلامی ایران بهره‌مند می‌شوند.

مدارک پزشکی در خدمت جنگ تحمیلی

از جمله رشته‌های فنی تخصصی که در خدمت جنگ تحمیلی به کمک عزیزان سنگر نشین شتافت مدارک پزشکی بود که در فروردین ماه ۱۳۶۵ طی بازدیدی که توسط یکی از مسئولین محترم وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی از جبهه‌های جنگ جنوب به عمل آمد ضرورت تشکیل هسته مرکزی و بخش مدارک پزشکی در جبهه احساس گردید که این امر پس از اطلاع یافتن توسط دو نفر از برادران متعهد و متخصص در بیمارستان شهید بقایی اهواز تاسیس و مقرر شد پس از تشکیل این واحد در دیگر بیمارستانهای مربوطه کلیه منطقه بهداری رزمی جنوب را زیر پوشش خود قرار دهد.

هدف از تشکیل مرکز فوق بدین قرار بود که:

- الف) مدارک پزشکی عزیزان مجروح به نحو مطلوبی در این مرکز نگهداری گردد.
- ب) در صورت ادامه درمان اصل پرونده مجروح نگهداری و فتوکپی شرح عمل و خلاصه پرونده برای مرکز بعدی ارسال شود.

- ج) ایجاد مرکز آموزشی برای استفاده دانشجویان پزشکی و مدارک پزشکی بویژه برای برادران سپاه
- د) مهمترین هدف بررسی و تحلیل‌های آماری و پژوهشهای پزشکی برای مجروحین جنگی (اعم از شیمیایی و غیرشیمیایی) جهت دستیابی به یافته‌های تازه پزشکی برای مداوای سریعتر و مفیدتر اینگونه مجروحین. تشکیل مرکز فوق شروعی بود برای تاسیس واحد مدارک پزشکی در کلیه مناطق جنگی جنوب و غرب کشور و نهایتاً مرکز کل مدارک پزشکی مجروحین و مصدومین جنگ تحمیلی ((که با توجه به جلسه مورخ ۱۳۶۶/۱/۶ گروه راه‌انداز با مسئول محترم بهداری رزمی جنوب برادر حاج آقا فتحیان مقرر گردید انشاءالله بزودی امر فوق تحقق پذیرد)).